

PARK KRAJOBRAZOWY JASKIŃ SZKOCJAŃSKICH (ŠKOCJANSKE JAME)

Wojciech Biedrzycki (Kraków)

Nazwa tych jaskiń pochodzi od nazwy wioski Škočjan, która wywodzi się od imienia patrona kościoła w tej wiosce – św. Kancjana. Leży ona na południowo-wschodnim skraju Krasu rodzimego¹, nieopodal miasteczka Divača w Słowenii.

przy tej samej autostradzie pomiędzy Lublaną i nad adriatyckim miastem Koper. Jednakże to właśnie park krajobrazowy Škocjanske jame mieści w sobie unikalną w skali globalnej charakterystyczną krasową okolicę. Tutaj na stosunkowo niewielkiej

Ryc. 1. Mapa Parku.

Wprawdzie pod względem popularności wśród turystów palmę pierwszeństwa przejęła inna jaskinia – Postojna, znajdująca się w mieście o tej samej nazwie

Ryc. 3. Widok na skalne ściany Wielkiej Doliny z jej dna. Fot. Wojciech Biedrzycki.

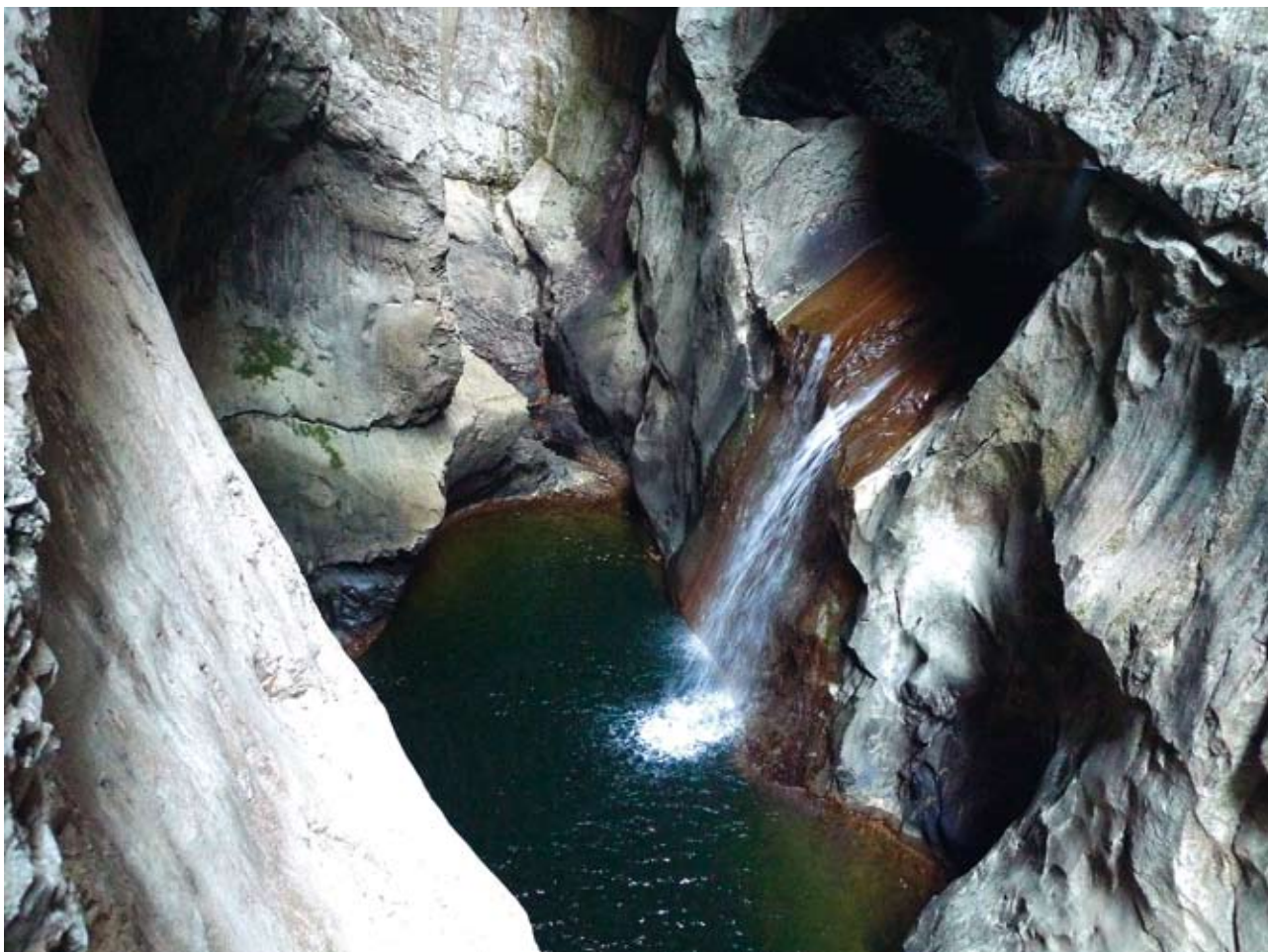

Ryc. 2. Wielka Dolina zapadliskowa, na brzegu Doliny wieś Škočjan z kościółkiem św. Kancjana. Fot. Wojciech Biedrzycki.

Ryc. 4. Jezioro na dnie Wielkiej Doliny. Fot. Wojciech Biedrzycki.

¹ Kras rodzimy – płaskowyż wapienny na terenie Słowenii i częściowo we Włoszech, obejmujący obszar pomiędzy masywem Snežnika na północy i Morzem Adriatyckim w okolicy Triestu na południu.

Ryc. 5. Bogata szata naciekowa w jaskini. Fot. Wojciech Biedrzycki.

powierzchni znajduje się najwięcej różnorodnych form i zjawisk krasowych: jaskinie, doliny zapadliskowe i inne pomniki przyrody nieożywionej. Najważniejszym czynnikiem tworzącym tę charakterystyczną architekturę krasową jest rzeka o swojskiej nazwie Reka, przepływająca przez system jaskiń i zni-

Snežnika (1796 m n.p.m.), jako ciek powierzchniowy występuje na długości 55 km, wpada do jaskiń szkocjańskich, znika i pokazuje się po 34 km, jako potężny wypływ w okolicy Triestu i tocząc ogromne masy wody, jako rzeka Timava, wpada po kilku kilometrach do Adriatyku.

Ryc. 6. Wielka Sala z gigantycznym stalagmitem. Fot. Wojciech Biedrzycki.

kająca w podziemnym świecie. Źródła tej rzeki znajdują się w odległym o około 50 km masywie górskim

Ryc. 7. Autor na ścieżce dydaktycznej wokół dolin zapadliskowych. Fot. Katarina Šalamun-Biedrzycka.

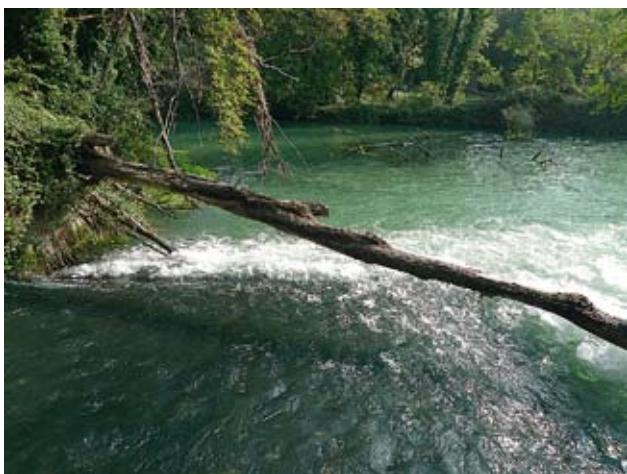
Jaskinie mają wyjątkowo dobrze rozwinięty system podziemnych sal, składający się z 11 obiektów

speleologicznych o łącznej długości 6,2 km, związanych z rzeką Reka lub dolinami zapadliskowymi. Najniżej leżący punkt znajduje się na głębokości 223 m pod powierzchnią ziemi. Rzeką wyrzeźbiła pod zie-

Ryc. 8. Fragment XV-wiecznego fresku (autorstwa Jana z Kastawu), przedstawiającego polowanie z psami, w kościółku we wsi Gradišče pri Divači, znajdującego się 300 m od parkowej ścieżki dydaktycznej. Fot. Wojciech Biedrzycki.

mią wąwóz, którego ściany wznoszą się na wysokość nawet do 100 m. Podziemne sale mają różne wielkości, jednak znajduje się tutaj największa sala jaskiniowa w Europie o powierzchni 1,2 ha i objętości ok. 2 mln m³, zwana Wielką Salą (Velika dvorana). W sali

Ryc. 9. Rzeka Timava w okolicy miejscowości Štivan (San Giovanni) przy Trieście. Fot. Wojciech Biedrzycki.

tej króluje gigantyczny stalagmit o wysokości 15 m.

Odkrycie Jaskiń Szkocjańskich nie było zapewne dziełem przypadku. Zne były człowiekowi od zarańia jego historii. Badania archeologiczne wykazały, że jaskinie służyły ludziom za kryjówkę od neolitu, przez epokę brązu i żelaza, aż do wczesnego średnio-wieczna. Pierwsze źródła pisane, które wspomina-ją grotty i rzekę Timava pochodzą jeszcze z czasów antycznych (ok. r. 100 przed Chr.). Jaskinie znajdują

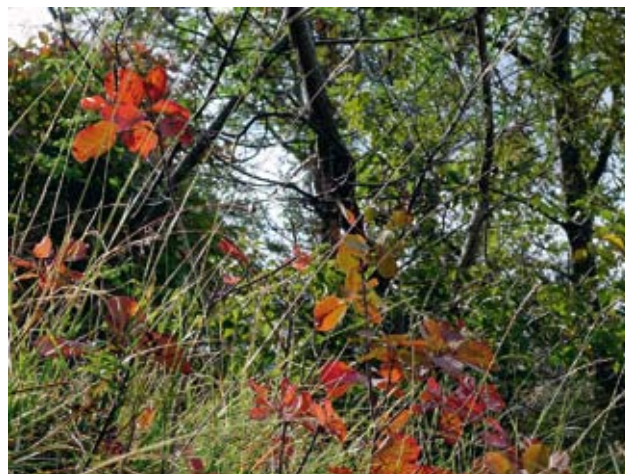
się na mapach pochodzących z XVI i XVII w. Pierw-sze zanotowane wizyty ściśle turystyczne odnoszą się do daty 1 stycznia 1819 r., kiedy została założona księga pamiątkowa gości. Z tamtego czasu pochodzą

Ryc. 10. Zimowit jesienny (*Colchicum autumnale*) kwitnący na kraso-wych poljach. Fot. Wojciech Biedrzycki.

też pierwsze ułatwienia turystyczne, jakimi są stop-nie wykute w skale, żelazne pręty i liny ułatwiające utrzymywanie się na ścianach jaskini. Naukowe ba-dania krasu były prowadzone w tych grotach od koń-ca XIX w. (1884 r.).

Pierwszego wpisu do księgi dziedzictwa świa-towego dokonano w 1984 r., od roku 2004 Jaskinie

Ryc. 11. Jesienią na Krasie czerwienieją liście perukowca (sł. - ruj). Fot. Wojciech Biedrzycki.

Szkocjańskie znajdują się w wykazie UNESCO jako jeden z 19. obiektów wodnych o światowym znacze-niu w programie MAB jako terytorium biosfery krasowej.